

Ivan Rojnik

Kako daleč je evangelizacija 40 let po koncilu?

Uvod

Spodbuda papeža Pavla VI. *Evangelii nuntiandi*, ki je še vedno temeljna listina o evangelizaciji, ob 10. obletnici koncila poda njegov osnovni namen: *Narediti Cerkev vedno bolj sposobno za oznanjevanje evangelija človeštvu 20. stoletja*. Sprašuje se, ali se Cerkev po koncilu, ki je bil zanjo božji trenutek, v njeni novejši zgodovini čuti sposobno oznanjevati evangelij ter ga zasajati v človeško srce s prepričljivostjo, duhovno svobodo in uspešno.¹

40 let po koncilu se v tem duhu vprašajmo: Kakšna so spodbudna in skrb zbujajoča znamenja evangelizacije na začetku tretjega tisočletja?

1. Kaj je temeljni smoter in vsebina evangelizacije?

Prenova človeštva in povezanost s Kristusom je bila vedno njena osnovna naloga. Evangelizacija oznanja svetu veselo vest razodetja in vabi človeka k spreobrnjenju in k veri. Le-ta pa je predvsem v osebem srečanju in povezanosti z Jezusom Kristusom ter v odločitvi za hojo za njim.²

Evangelizacija prinaša veselo oznanilo v vse plasti človeštva in s tem od znotraj spreminja in prenavlja človeštvo. S tem preoblikuje osebno in obnem skupno zavest ljudi, njihovo konkretno življenje in vsakokratno okolje. Z močjo evangelija preoblikuje vrednote, interesna področja, miselne smeri, vire navdihnjenj in življenjske vzore človeštva, ki so v nasprotju z odrešenjskim načrtom. Evangelizacija je osebno spreobrnjenje in hkrati vključuje preoblikovanje družbe s tem, da gradi vesoljno bratstvo in občestvo po božjem načrtu. Vse njeno prizadevanje mora biti tesno povezano z osvobajanjem ljudi, zlasti najbolj pozabljenih, ki so v prvi vrsti poklicani v božje kraljestvo. Osvoboditev v evangeljskem pomenu besede je popolno odrešenje človeka in človeštva po vzoru Jezusa Kristusa.³

¹ Prim. Pavel VI., *O evangelizaciji današnjega sveta* (1975), Ljubljana 1976, št. 2, 4.

² Prim. Kongregacija za duhovništvo, *Splošni pravilnik za katehezo* (1997), Ljubljana 1998, št. 53.

³ Prim. *Katehetsko – pedagoški leksikon* (prirenil F. Škrabl), Ljubljana 1992, 170.

2. Kdo evangelizira?

Jezus je prvi in največji evangelizator. Središče njegovega oznanila je odrešenje, to je osvoboditev od vsega, kar stiska in zatira človeka. Jezus oznanja z besedo, ki ji nikjer drugod ni enake, in z znamenji, ki vzbujajo začudenje množic in jih privabljajo k njemu.

Jezusov klic *spreobrnite se in verujte evangeliju* (Mr 1, 15) danes odmeva po delovanju Cerkve, ki se živo zaveda, da mora oznanjati evangelij, to je njeno bistveno poslanstvo in njena najgloblja istovetnost.⁴ Škofje naj pri izvrševanju svoje učiteljske službe ljudem oznanjajo Kristusov evangelij, kar zavzema med glavnimi nalogami prvo mesto.⁵

Naročilo *Pojdite, oznanjujte evangelij*, ki so ga apostoli prejeli, velja tudi za vse kristjane. Izzivov evangelizacije v sodobnem svetu ne bomo uresničili brez sodelavcev vernikov. Kjer se že udejanja koncilski zamisel o kolegijalnem vodenju (škofijski in župnijski pastoralni sveti), tam so verske skupnosti dejavne in žive. Ugotavljamo, hvala Bogu, da po koncilu z leta v leto, narašča število pastoralnih sodelavcev. To pa pomeni, da v evangelizacijskem poslanstvu sodeluje vedno več vernikov.

3. Kako oceniti evangelizacijo glede na njene prednostne naloge?

Vedno je bila prva skrb evangelizacije oznanjevanje Kristusa tistim, ki ga ne poznajo, bodisi kot misijonska pridiga ali kateheza, bodisi kot podeljevanje krsta in drugih zakramentov. V duhu koncila pa jo razumemo kot *mnogovrstno in dinamično dejavnost*, njene bistvene sestavine pa so: inkulturacija, pričevanje, oznanjevanje, skupnost in služenje.⁶

3.1 Verska inkulturacija ima posebno mesto v evangelizaciji

Pri graditvi božjega kraljestva nujno potrebujemo prvine človeških kultur, zato je inkulturacija eden od največjih izzivov in stalna naloga v procesu evangelizacije. To zahtevo je postavil koncil, ko je zatrdil, da se krščanstvo ne izraža samo v zahodni kulturi ampak v različnih svetovnih kulturah.

Cerkev mora v luči evangelija prevzeti vse pozitivne vrednote kulture in kultur, in zavračati prvine, ki ovirajo osebe in ljudstva, da razvijejo svoje pristne možnosti. Evangelizacija v približevanju različnim kulturam ohranja neodvisnost od katerekoli posamezne kulture. To pa lahko doseže samo na osnovi medkulturnega dialoga, ki je potrjena praksa v spodbudah in razmišljanjih cerkvenega učiteljstva.

⁴ Prim. Pavel VI., *O evangelizaciji*, 13-14.

⁵ Prim. *Odlok o pastirski službi škofov v Cerkvi*, 12.

⁶ Prim. Pavel VI., *O evangelizaciji*, 17-24.

Pogosto se govori o razhajanju med kulturo in evangelijem. To je vsekakor drama naše dobe, vendar je treba dodati, da so bila podobna razhajanja prisotna tudi v drugih dobah.⁷

Versko inkulturacijo opazamo na različnih področjih. Kristjani se lahko veselimo vsakega kulturnega, umetniškega in miselnega snovanja, ki vedno na novo odkriva in razkriva neizčrpne možnosti Božjih skrivnosti v človeških srcih in stvarstvu.⁸

V našem prostoru je vedno več sodobne duhovne literature, ki korenini v krščanskem oznanilu, v glasbeni ponudbi ima svoje mesto tudi duhovna glasba.

Evangelizacija se odraža v razširjenosti verske literature, v ohranjanju verskih vrednot in običajev, ki so povezani z raznimi blagoslovi, proščenji in drugimi kulturnimi prireditvami. Nekateri opazovalci so pesimistični v svojih ocenah. Zdi se jim, da verski običaji, ki so usmerjali celotne generacije, zgublajo pomen in kredibilnost. Morda res ne doživljajo javnega priznanja v takšni meri kot nekoč, vendar so v življenju še vedno zakoreninjeni.

3.2 Evangelizacija kot življenjsko pričevanje – martirija

»Za Cerkev je prvo sredstvo evangelizacije pristno krščansko življenje, ki je vse predano Bogu, ki se prav tako z neomejeno vnemo daruje bližnjemu. Današnji čas raje posluša pričevalce kakor pa učitelje, če pa posluša učitelje, jih zato, ker so pričevalci ... Cerkev bo torej oznanjala svetu evangelij v prvi vrsti s svojim življenjem in svojim vedenjem; se pravi, z živim pričevanjem zvestobe Gospodu Jezusu, s pričevanjem uboštva in nenavazanosti ter svobode v razmerju do oblasti tega sveta, z eno besedo, z živim pričevanjem svetosti.«⁹

Kristjan ali skupina kristjanov znotraj človeške družbe razodeva, da zna razumeti in sprejemati druge, da zna z njimi deliti življenje in usodo, da je solidaren z delom vseh za vse tisto, kar je plemenitega in dobrega. Razen tega izžareva vero v vrednote, ki presegajo navadne vrednote, in upa na nekaj, kar se ne vidi. Takšno pričevanje je bistveno in prva sestavina v evangelizaciji.¹⁰

Cerkvi ne moremo določiti točnih meja, če jo skušamo razumeti v luči koncila. Podobno velja za evangelizacijo, predvsem ko gre za tiho pričevanje zvestobe Kristusu in evangeliju. Premalo se zavedamo, kakšen duhovni kapital pomenijo za našo Cerkev in za evangelizacijo pričevanja mučencev za vero iz pretekle in polpretekle zgodovine.

⁷ Prim. Pavel VI., *O evangelizaciji*, 20.

⁸ Prim. *Izberi življenje. Sklepni dokument Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem*, Ljubljana 2002, 17.

⁹ Pavel VI., *O evangelizaciji*, 41.

¹⁰ Prim. Pavel VI., *O evangelizaciji*, 21.

Pri tem ne smemo pozabiti na mučeništvo ljubezni, ki ni nič manjše od telesnega mučeništva. Ivana Chantalska meni, da mučenci ljubezni, ki v življenju izpolnijo božjo voljo, ohranijo zvestobo, odgovorno izpolnjujejo svoje dolžnosti, prenašajo tisočkrat večje bolečine, kot če bi morali dati življenje v pričevanje vere.¹¹

3.3 Evangelizacija ima posebno mesto pri katehezi in v liturgiji

Veselo oznanilo, ki ga razgllašamo s pričevanjem v življenju, je treba razglasiti z besedo življenja. Zato ni prave evangelizacije, če ni oznanila o imenu, nauku, življenju, obljubah, kraljestvu in skrivnosti Jezusa iz Nazareta kot božjega Sina.

Pridiga in kateheza kot pomembni obliki oznanjevanja predstavljata le en vidik evangelizacije.¹²

Integralni del evangelizacije je služba besede pri liturgičnih opravilih: kot obhajanje in razlaga Besede (homilija), kot neposredna priprava na zakramente in obhajanje zakramentov, in predvsem kot evharistično slavlje.¹³

Evangelizacija po nagibu Svetega Duha pripelje človeka s prvim oznanilom do začetnega spreobrnjenja h Gospodu, medtem ko je naloga kateheze v tem, da položi temelj prvi povezanosti in jo vodi k zorenju. Tistemu, ki se je spreobrnil, pomaga, da bolje spozna Jezusa in njegovo skrivnost.¹⁴

Evangelizacija in kateheza imata isti cilj: *občestvo z Jezusom Kristusom*.

Identiteto kateheze je treba iskati v povezavi z vsemi sestavinami evangelizacije in v različnih obdobjih ali delih tega procesa.

Kljub nasilni izključitvi verouka iz šole leta 1952 se je kateheza v Sloveniji v zadnjih 50 letih razvila kot razvejana dejavnost na področju osnovnošolske kateheze in dela z mladimi v mladinskih središčih, na župnijah in cerkvenih gimnazijah s predmetom *vera in kultura*. Novo evangelizacijo opazamo na področju kateheze in dela z odraslimi, npr. vse večje zanimanje za uvajanje odraslih v krščanstvo (katehumenat), predavanja »Nikodemovi večeri«, teološko pastoralna šola, biblične skupine, šola za zakon, delavnice molitve itd.

3.4 Evangelizacija v službi skupnosti – koinonije

Posebna razsežnost evangelizacije je v ustvarjanju pogojev za edinstvo in sožitje med ljudmi ter čutenje s Cerkvijo.¹⁵ V tem prizadevanju je *dialog*

¹¹ Prim. Ivana Chantalska, *Bogoslužno branje*, Ljubljana 1976, I, 224-225.

¹² Prim. Pavel VI., *O evangelizaciji*, 22.

¹³ Prim. *Splošni pravilnik za katehezo*, 51.

¹⁴ Prim. *Splošni pravilnik za katehezo*, 80.

¹⁵ Prim. Pavel VI., *O evangelizaciji*, 23.

obvezna smer komuniciranja Cerkve s svetom in znotraj nje. Na mesto avtoritarizma stopa vedno bolj opazno empatija kot vživljanje v drugega, ki je drugačen. Do teh naravnosti je prišla Cerkev na osnovi lastnih spoznanj, včasih pa so jo v to prisilili različni družbeni in kulturni vzorci komuniciranja. Evangelizacijo v službi skupnosti prepoznavamo v številnih malih občestvih in verskih gibanjih, ki omogočajo druženje in širijo bratstvo, spravo, dialog, na osnovi jasno določenih ciljev in preizkušenih itinerarijev, kot so gibanje za življenje, neokatehumenalna in karizmatična gibanja itd.

3.5 Evangelizacija kot služenje – diakonija

Apostolat služenja je preizkusni kamen evangelizacije; težko si predstavljamo, da bi kdo sprejel božjo besedo in se odločil za božje kraljestvo, ne da bi postal tudi sam pričevalec in oznanjevalec.¹⁶ Služenje, dejavna ljubezen, oblikujeta nov način bivanja in življenja, ki označujeta kristjane.

Izraz dejavne evangelizacije je karitas, ki je razpletla svojo mrežo s številnimi projekti pomoči na področjih kot so: dobrodelne akcije, svetovanje in številne oblike služenja.

Zaključek

Danes evangelizacija verjetno ni pred bistveno novimi izzivi in nalogami kot v preteklem obdobju. Navodilo spodbude papeža Pavla VI. zahteva, da moramo upoštevati načelo duhovne svobode. To pa pomeni, da ne moremo pričakovati množičnih spreobrnjenj. Odločitev za vero je poseben božji dotik in proces v osebni rasti posameznika.

40 let po koncilu ugotavljamo, da neka podoba vernosti izginja in da se poraja nova. Zato sodobne evangelizacije ne razumemo samo v smislu misijonske pridige, temveč kot mnogovrstno dejavnost služenja, pričevanja, druženja in oznanjevanja.

Namesto žalovanja za preteklimi časi naj Cerkev *budi zaupanje in solidarnost* med vsemi ljudmi dobre volje. Tudi v današnjem svetu ima pomembno poslanstvo: dati dušo svetu, ki je poln neskladij, kot npr. prepad med bogatimi in revnimi, stihija po obdobju napredka. Cerkev to poslanstvo že izpolnjuje s tem, ko se vztrajno zavzema za odpis zadolženosti revnih držav, svari pred uporabo sile in terorizma v reševanju mednarodnih konfliktov.

Ključ za evangelizacijo na pragu tretjega tisočletja lahko odkrijemo v besedi »poslanstvo«. Vsi, ki jim je zaupana evangelizacija, bodo lahko samo s svojim osebnim pričevanjem povezovali človeka z Bogom in mu pomagali vstopiti v skrivnost vere.

¹⁶ Prim. Pavel VI., *O evangelizaciji*, 24.

Povzetek: Ivan Rojnik, Kako daleč je evangelizacija 40 let po koncilu?

Evangelizacija prinaša veselo oznanilo v vse plasti človeštva in z močjo evangelija preoblikuje osebno in obenem skupno zavest ljudi. Vse njeno prizadevanje mora biti povezano z vsestranskim osvobajanjem ljudi. Evangelizacijo danes razumemo kot mnogovrstno in dinamično dejavnost, njene sestavine pa so: inkulturacija, pričevanje, oznanjevanje, skupnost in služenje. Štirideset let po koncilu Cerkev uspešno deluje na raznih področjih in s tem daje dušo svetu, ki je poln neskladij.

Ključne besede: kerigma, evangelizacija, kateheza, verska inkulturacija, diakonija, koinonija, martirija

Summary: Ivan Rojnik, How Far is Evangelisation 40 Years after Vatican II?

Evangelisation brings the good news into all layers of humanity and reforms the personal as well as the common conscience of the people by the power of the Gospel. All endeavours of evangelisation have to be connected with an all-round liberation of people. Today it is understood as a varied and dynamic activity comprising the elements of inculturation, bearing witness, preaching, community and service. Forty years after Vatican II the Church is successfully active in many different fields and thus gives the soul to a world full of contradictions.

Key words: kerygma, evangelisation, catechesis, religious inculturation, diakonia, koinonia, martyria